

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота

з японської філології на тему:

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА ЯПОНСЬКУ НА
МАТЕРІАЛІ КНИГИ «ГАРРІ ПОТТЕР. ТАЄМНА КІМНАТА», ДЖОАН РОУЛІНГ

Студентки групи Пяп 04-20

факультету східної і слов'янської філології

денної форми навчання

Освітньої програми:

Японська мова і література та переклад,

західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.069 Східні мови та

літератури (переклад включно),

перша – японська

Синчак Інни Олександрівни

Науковий керівник:

Щербань Наталія Ігорівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ — 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Особливості художнього стилю при перекладі японської літератури.....	6
1.1. Художній переклад. Поняття художнього стилю в перекладі.....	6
1.2. Переклад художньої японської літератури на території України.....	8
1.3. Складності при перекладі японської літератури.....	10
Висновок до РОЗДІЛ 1.....	12
РОЗДІЛ 2. Основні особливості перекладу «Гаррі Поттера» із англійської на японську мови.....	15
2.1. Формально-ввічливий стиль японської мови.....	15
2.2. Переклад власних назв та їхні трансформації з англійської мови.....	17
2.3. Складнощі передачі тону та настрою книги «Гаррі Поттер».....	20
Висновок до РОЗДІЛ 2.....	23
ВИСНОВОК	25
要約.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29

ВСТУП

Художній переклад - це невід'ємна та обов'язкова частина практики більшості перекладачів та спеціалістів, які працюють в області лінгвістики. Його складність та різні аспекти утворення є неповторними та потребують вивчення, навіть, сьогодні. Не зважаючи на різні складнощі при роботі із ним, художній переклад являється найпопулярнішим та найбільш доступним до сприйняття читачу.

Однією із функцій художнього перекладу є саме властивість видозміни, яка підлаштовується під твір для кращого та зрозумілішого його звучання. Саме ці відхилення від стандартних норм, і допомагають перекладачеві передати всі особливості та розкрити думку, яку хотів донести носій твору. Оскільки кожен перекладач робить це по-своєму, ми б хотіли виокремити основні принципи та правила для полегшення роботи в майбутньому.

Японська, як і будь-яка мова, має здатність змінюватись та вдосконалюватись. Виникають нові слова, видозмінюються вислови, спрощується чи ускладнюється офіційність спілкування, тощо. В сучасному світі, дуже важливо слідкувати за всіма новими мовними тенденціями. І саме тому дуже важливо підтримувати високий рівень підготовки і в художньому перекладі, адже японська мова сама по собі дуже глибока та цікава мова.

Художній переклад потребує від перекладача вміння читати, розуміти та відчувати мову та культуру оригіналу, щоб передати його дух та настрої у перекладі. Для досягнення цього, перекладач повинен бути майстром слова, володіти не тільки знаннями мови, але й творчим мисленням, здатністю використовувати образи, метафори, стилістичні засоби, щоб створити переклад, який відображає як зміст, так і естетичні характеристики оригінального твору.

Успішний художній переклад повинен бути не тільки точним і літературним, але й зберігати емоційну й художню виразність оригіналу, щоб передати його унікальний стиль та атмосферу.

Робота з перекладом на японську мову може бути складною для початківця через ряд причин. По-перше, японська мова має складну систему писемності, включаючи кандзі, хірагану та катакану. По-друге, в японській мові існує багато граматичних форм, що можуть становити труднощі для перекладача. По-третє, важливо враховувати культурні відмінності, так як японська культура має свої унікальні традиції та норми, які впливають на мову. Нарешті, необхідно зберігати точність та точність оригінального тексту, що може бути важко для початківців.

Також, в ще однією метою цього дослідження є навчитись даної майстерності та набути нових та корисних навичок в сфері художнього перекладу практичним методом.

Об'єктом дослідження є художній переклад японською мовою, на матеріалі книги Джоан Роулінг «Гаррі Поттер. Таємна кімната».

Предметом дослідження є особливості художніх трансформацій, які відбулись при перекладі

Мета дослідження: дослідити, які саме зміни трапились і їхні наслідки.

А саме:

- Переклад назв, імен, містечок;
- Особливості інтерпретації та перекладу розмовного стилю в художньому тексті;
- Особливості перекладу описів та безеквівалентної лексики фентезійного світу японською мовою.

Матеріалом дослідження є книга «Гаррі Поттер. Таємна кімната», Джоан К. Роулінг, перекладена з мови оригіналу(англійської) на японську мову.

Методи дослідження: метод перекладацького аналізу – був використаний для наочного демонстрування складності передачі точного сенсу при перекладі на японську мову; метод контекстуального аналізу, який дозволяє визначити значення

слів та фраз у залежності від контексту; метод порівняння — був використаний в практичному дослідженні при порівнянні оригінального зразка та перекладеного.

Наукова новизна полягає в більш детальному розкритті даної теми дослідження, а саме розкриття теми перекладу розмовного стилю на художній стиль, передача ситуації, настроїв героїв за допомогою художнього перекладу.

РОЗДІЛ 1.

ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО СТИЛЮ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ЯПОНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Художній переклад. Поняття художнього стилю в перекладі.

Стиль — важлива характеристика будь-якого літературного тексту. Це похідне особистості письменника та його емоцій у момент створення роботи. Кожен абзац твору певною мірою розкриває особистість автора. Частина перекладачів вважають, що відтворити стиль оригінального твору цілком реально, і мають вагомі аргументи на користь своєї думки. Літературні твори — це не просто опис понять чи подій; вони також містять привабливі для читачів художні образи. Через образи читач розуміє думки та дії героїв. Переклад повинен відтворювати оригінальні образи іншою мовою, щоб читач перекладу міг зрозуміти текст так само, як і читач оригіналу. (Ліннік Л. 2022)

Художній стиль являє собою щось прекрасне та чуттєве. Він має передавати весь спектр почуттів та має безліч інструментів, які допомагають творцям висвітлювати свої ідеї.

Мову художньої літератури іноді помилково називають літературною мовою, деякі вчені вважають його одним з функціональних стилів літературної мови. У художньому тексті різноманітні засоби мовного вираження сплавляються в єдину, стилістично і естетично виправдану систему, до якої незастосовані нормативні оцінки, що додаються до окремих функціональних стилів літературної мови. Те, як у художньому тексті поєднуються різноманітні мовні засоби, які стилістичні прийоми використовує письменник, як він «перекладає» поняття в образи і т. д., становить предмет стилістики художньої мови. (Чернов А. 2005)

Існує багато різноманітних мовних засобів, якими користуються при роботі перекладачі. Наприклад, такі інструменти, як місцеві діалекти та жаргони. Ці елементи дуже доцільно передають колорит твору та підкреслюють важливість знань етнічних територій та місцин.

Переклад художньої прози або поезії - це мистецтво, яке вимагає творчого підходу. Основна мета такого перекладу - зберегти атмосферу сюжету та стиль автора. Для досягнення цієї мети необхідно зберігати ідіостиль. За тлумачення СЛОВНИК.ua, ідіостиль - система змістовних і формальних лінгвістичних характеристик, притаманних творам певного автора.

Відмінність художньої літератури від документальної, наукової чи публіцистичної полягає в тому, що основна ціль художнього твору — це створення художнього образу персонажа чи місця подій.

Твори художньої літератури протиставляються іншим творам завдяки тому, що для них провідною є одна із комунікативних функцій, а саме – художньо-естетична. (Шулік С. 2015)

Переклад тісно пов'язаний зі стилістикою, бо вона роз'яснює, як текст породжує значення, радше, ніж що він означає. Розуміння того, як тексти породжують значення, і є найголовнішим для перекладу. Стилїстика пояснює дрібні деталі тексту, приміром, чому деякі структури можна трактувати двозначно, чи як виникає метафора. Стилїстику використовують для опису як художніх, так і нехудожніх текстів.

Оскільки саме цей розділ мовознавства розвиває різні напрями, як-от прагматичний, соціолінгвістичний, літературний. Однак, сьогодні загальним для всіх стало прагнення вийти за рамки слів, уміщених у тексті, щоб осмислити, чому саме їх обрав автор, і як вони впливають на читача. (John Benjamins, 2011).

Серйозну спробу показати важливість використання досягнень сучасного мовознавства для вивчення перекладу зробив в 1963 р. Ж. Мунен. Цей видатний французький лінгвіст серед інших цікавих робіт з теорії перекладу, що опублікував згодом, присвятив свою книгу «Теоретичні проблеми перекладу» аналізу тих обмежень, які накладає відмінність в системах двох мов на повне відтворення змісту оригіналу при перекладі. Ж. Мунен переконливо показує, що переклад – це не проста підстановка слів однієї мови замість слів іншої мови; він завжди пов'язаний з певними перетвореннями, залежними від співвідношення мов. (Костенко, 2013)

Художній переклад має важливе значення в сучасному світі, де культурна різноманітність мають все більше значення. Художній переклад допомагає зберегти та передати культурну спадщину, підвищити рівень міжкультурної комунікації та розуміння між народами. У сучасному світі, де книги та фільми можуть швидко поширюватись по всьому світі, художній переклад стає все важливішим. Він дає доступ широкому загалу знайомитись із творами, які були створені в інших культурах та мовах.

Сьогодні, художній переклад став науковою та технічною дисципліною, яка використовує різноманітні інструменти та технології для покращення якості перекладу. У сучасному світі, художній переклад стає важливою складовою міжнародного культурного діалогу, який допомагає збільшувати розуміння та толерантність між людьми з різних країн та культур.

1.2. Переклад художньої японської літератури на території України

Художній переклад японської літератури - це процес передачі культурного та мовного контексту японської мови в іншу мову з наданням та передачі збереження художнього вмісту творів. Японська література знає свою оригінальність та неповторність стилю, що може створити певні труднощі для перекладачів.

Основні принципи художнього перекладу японської літератури:

1. Ретельне дослідження культурного та мовного контексту: перекладач повинен визначити культурні та мовні особливості японської мови, традиції та історії, щоб вдало передати художній зміст.

2. Збереження стилю та форми оригіналу: перекладач повинен дотримуватися стилю та форми оригінального твору, щоб передати його художній вміст та атмосферу.

3. Врахування культурних та мовних різниць між мовами: перекладач повинен завершити культурні та мовні різниці між японською та цільовою мовами, щоб вдало передати зміст твору.

4. Компетентність перекладача: перекладач повинен мати високий рівень володіння японською та цільовою мовами, а також бути знайомим з літературними традиціями обох країн.

При перекладі японської літератури необхідно дотримуватися цих принципів, щоб зберегти художній зміст та передати атмосферу оригінального твору. Якщо це робити правильно, переклад може стати вагомим між культурами та допомогти розповсюдити японську літературу по всьому світу.

У довоєнний і післявоєнний період українці фактично знайомилися японською художньою літературою виключно в російськомовних перекладах. (Бондаренко, 2011). Головні причини відсутності українськомовних перекладів японської художньої літератури:

а) японську мову в Російській імперії (1705-1917 рр.) і за радянських часів (1917-1990) викладали лише в Санкт-Петербурзі, Москві, Іркутську та Владивостоці, тобто виключно на теренах Росії і лише для росіян;

б) перекладачі-українці, які володіли японською мовою (Олександр Кремена, Федір Пущенко та інші), були репресовані в 30-ті роки ХХ століття і загинули в сталінських таборах. (Ішук В. 2020)

Не зважаючи на всі перепони радянської влади, талановитий та відомий японсько-український перекладач Іван Дзюба, почав поповнювати полиці український бібліотек своїми працями українською мовою. Це були японські казки для дітей, різні повісті, японські танки та хайку, різноманітні повісті відомих японських письменників.

Значною віхою в історії японсько-українського поетичного перекладу став переклад українською мовою всесвітньовідомої поетичної антології початку ХІІІ ст.

«Шінкін-вака-шю» («Нова збірка давніх та сучасних японських пісень»), укладеної групою видатних японських поетів на чолі з Фуджі-варою Тейка. Головною особливістю цієї антології є те, що вона вважається найяскравішим прикладом втілення в поезії естетичного принципу юген («таємнича краса», «незбагненна привабливість», «загадкова чарівність»). (Іщук В. 2020)

Українські перекладачі художніх творів з японської мови внесли вагомий вклад у популяризацію японської літератури в Україні та по всьому світу. Їхні переклади дозволяють читачам відчувати та зрозуміти глибинність японської культури та її цінностей, передаючи найтонші нюанси творів мовою, зрозумілою для українського читача. Велика робота та професійний підхід українських перекладачів забезпечують високу якість перекладів та їх популярність серед читачів. Таким чином, внесок українських перекладачів у світову літературу важко переоцінити, а їхні переклади є невід'ємною частиною культурного діалогу між Україною та Японією.

1.3. Складності при перекладі японської літератури

Японський переклад має свою систему складності, яку добре описано в науковій статті К. Шевченко. У цій статті авторка досліджує проблеми, з якими зіткнулися перекладачі, коли перекладали японські літературні твори на українську мову.

К. Шевченко в своїй науковій роботі "Переклад японської літератури: міжкультурна комунікація", звертає увагу на те, що "японська культура та література мають багато особливостей, які важко передати в інші мови. Наприклад, японська мова має складну систему ввічливості, яка залежить від соціальної позиції співрозмовника. Також у японській літературі широко використовуються метафори, які можуть бути важкі для перекладу на інші мови".

У цій статті Катерина Шевченко показує, що переклад японської літератури вимагає глибокого розуміння японської культури та мови, а також творчого підходу

до перекладу, щоб зберегти літературну цінність та естетичні якості оригінального твору.

Також, проблема розуміння культури та традицій добре описана в науковій статті Ю. Швайської "Художній переклад японської літератури: міжкультурний діалог" . Авторка звертає увагу на те, "що перекладачі, які працюють з японською літературою, повинні мати не лише знання мови, але й розуміти культурні, історичні та соціальні контексти, в яких твори були написані. Важливо також зберігати та передавати оригінальну атмосферу твору, щоб читач міг відчутти його специфіку та унікальність".

У статті також згадується про різні техніки перекладу, які використовують перекладачі, щоб передати особливості японської літератури на інші мови. Наприклад, використання специфічних слів та виразів, які не мають точного відповідника в інших мовах, або збереження специфічного формату твору, такого як хайку.

Як ми можемо зазначити, просте знання базової лексики та граматики грамотному перекладачеві замало. Основні аспекти, на які варто звернути свою увагу при роботі з перекладом художньої японської літератури підкреслили вище зазначені дослідники. Найосновнішими є знання та розуміння культур і традицій японського народу.

На сьогодні проблема якості перекладу викликає інтерес як професійних перекладачів, так і викладачів фаху, і студентів-філологів, до якості перекладу висуваються високі вимоги, низка вчених намагається розробити програми для машинного чи автоматизованого перекладу задля полегшення роботи професійного перекладача, але більшість з них, все ж, притримується думки, що переклад без знань, вмінь та навичок людини-перекладача – неможливий, особливо якщо мова йдеться про переклад художнього твору. (Стахова, 2020).

Розбіжності в структурі різних мов можуть викликати проблеми зі збереженням та передачею значень слів при перекладі на іншу мову. Слово як лексична одиниця є

частиною лексичної системи мови. Семантична структура слова, тобто його значення, є унікальною для кожної мови і може не збігатися зі значенням в іншій мові, що викликає потребу в лексичних трансформаціях - «відхиленнях від словникових відповідностей». Ці трансформації є важливими при перекладі.

Якщо говорити про перекладацьку еквівалентність, то слід розрізняти двоїстий характер цього терміна. По-перше, під еквівалентністю розуміється максимально можливий лінгвістичний ступінь збереження змісту оригіналу в перекладі, причому в залежності від того, який лінгвістичний аспект або яка частина змісту передається в перекладі, розрізняються різні рівні (типи) еквівалентності. По-друге, в рамках теорії закономірних відповідників терміни «еквівалент», «еквівалентний» прийнято розглядати як постійний рівнозначний відповідник. За своїм лексичним складом еквівалентні відповідники найчастіше притаманні власним іменам, географічним назвам, різного кшталту термінам.

Втім, слід зазначити, що однозначність еквівалентних відповідників не може бути абсолютною, винятки трапляються навіть серед власних назв, про що говоритиметься нижче. (Горобей, 2021).

Узагальнюючи, складності при перекладі японської літератури включають в себе не тільки мовні особливості, а й культурні та історичні контексти. Для успішного перекладу потрібні глибокі знання не тільки мови, а й культури та історії Японії, що може бути викликом для багатьох перекладачів. На жаль, не завжди можна передати всю глибину і зміст оригіналу у перекладі, але знання мови та культури оригіналу, використання контексту та досвіду інших перекладачів допоможуть підвищити якість перекладу.

Висновок до РОЗДІЛ 1

Художній переклад є важливою складовою літературної та культурної спадщини кожної нації. Він дає змогу широкому колу читачів отримати доступ до творів,

написаних іншомовними авторами, та дозволяє розширити світогляд та збагатити культурні знання. Процес художнього перекладу - це складний та відповідальний процес, який вимагає від перекладача не тільки високого рівня мовної компетенції, але й розуміння стилю, жанру та культурного контексту оригінального твору. Перекладач повинен відтворити не тільки зміст твору, а й передати його атмосферу, емоції та художню цінність. Одним із викликів, з якими стикаються перекладачі художньої літератури, є збереження відтінків оригінального тексту при перекладі. Часто оригінальний текст має в собі невловимі нюанси, відтінки значень та асоціації, які можуть бути важко відтворити в іншій мові.

Також важливим фактором в художньому перекладі є рівень мовної компетенції та культурної освіченості читача. В залежності від мовного та культурного бекграунду, читач може розуміти текст по-різному. Тому, успішний художній переклад повинен враховувати аудиторію, до якої він звертається.

Популярність японської літератури серед читачів у всьому світі за останні десятиліття зростає, що призвело до величезного попиту на переклади цих творів. Переклад японської художньої літератури є важливим і складним завданням, яке вимагає великих знань та навичок від перекладачів.

Іншим викликом є передача ідіом, або виразів, що мають специфічне значення, яке важко відтворити в іншій мові. Часто такі вирази пов'язані з культурними або історичними контекстами, що можуть бути незрозумілими для читачів, які не мають необхідних знань.

У цьому контексті слід зазначити, що переклад японських романів є важливим процесом для збереження та поширення японських культурних цінностей та сприяння гармонійному співіснуванню та взаєморозумінню між людьми різних країн. При перекладі японської літератури на інші мови, перекладач повинен мати глибоке розуміння культури та історії Японії, а також знання мови та лексики. Крім того, перекладач повинен знати стиль та авторську інтонацію, щоб правильно передати зміст твору та емоції, які він містить.

Ще однією складністю перекладу японської літератури є культурний контекст. Багато творів японських письменників мають відношення до японської культури, традицій та історії, які можуть бути незрозумілі для читачів інших країн. Тому, перекладач має знати культуру та історію Японії, щоб правильно передати зміст твору та його сенс.

Підсумовуючи, можна сказати, що переклад японської художньої літератури має велике культурне та літературне значення та сприяє збереженню та популяризації унікальності та неповторності японської культури у світі.

РОЗДІЛ 2.

Основні особливості перекладу “Гаррі Поттера” із японської на англійську мови

2.1. Формально-ввічливий стиль японської мови

Ввічливий стиль мовлення — це особливий тип спілкування та письма, що використовується для прояву поваги, ввічливості до людини. Ввічливість полягає в тому, що мовець виявляє те, що він думають про себе та інших людей, а також про сприйняття адресатом цих оцінок. Більш конкретно, це виникає тоді, коли адресат вважає, що мовець виявляє, що він добре думає про адресата або не надто високо про себе (Зарудна, 2021).

Мова спілкування відіграє велику роль в прояві японської ввічливості. Використання кейго є основною стратегією демонстрації ввічливості в Японії. Сучасне японське суспільство не має чітко визначених соціальних чинів і класів, як це було раніше. Багато в чому завдяки акценту на вертикальних людських стосунках, існує помилкове уявлення про те, що складна почесна система зумовлена чіткими відмінностями між статусами та класами. Соціологічні умови виникнення особливої системи ввічливості мають бути дуже особливими, адже сучасне японське суспільство не вже має таких чітко визначених соціальних класів. (Іщук, 2020)

Японська мова має дуже складну систему вживання ввічливої мови, яку не можна зводити лише до вишуканих фраз.

Вміння швидко та правильно користуватися цією системою є однією з найскладніших аспектів оволодіння японською мовою. Іноземці, які володіють японською на досить високому рівні, зазвичай використовують найпростіші форми кейго. Повне оволодіння системою "звеличення співрозмовника та приниження себе" можливе тільки після тривалої практики, перебування в мовному середовищі та постійного спілкування з японцями.

Тож, сучасна ввічлива японська мова має свої особливості, які відрізняють її від інших мов світу. Японці приділяють велику увагу ввічливості та поважному ставленню до інших людей, тому ввічливі форми мовлення є дуже важливими в їхньому культурному середовищі.

У книзі "Гаррі Поттер" японською мовою використовується формальний стиль, що відображає культурні норми поведінки та етикету в Японії. У цьому стилі використовуються іменники, дієслова та прикметники, які зазвичай вказують на повагу до особи, з якою спілкується мовець.

Наприклад, головний герой Гаррі Поттер звертається до своїх старших колег у школі магії Хогвартс, як "сенсей" (先生), що в перекладі означає "вчитель" або "наставник". Такий вираз, як 失礼いたします (しつれいいたします, shitsurei itashimasu), вживається для вираження ввічливості та поваги перед іншою особою, або お願いします (おねがいします, onegaishimasu) - цей вираз вживається для вираження прохання з відповідним рівнем ввічливості та поваги.

Таким чином, формальний стиль японської мови у книзі "Гаррі Поттер" допомагає передати культурні норми та етикету в Японії, а також надати реалістичного характеру персонажам.

Також, формальний стиль у японському перекладі "Гаррі Поттер" проявляється через вживання відповідних форм звертання, а також використання традиційних фраз та виразів. Наприклад, у японському перекладі "Гаррі Поттера" звертання до старшого товариша Рона зазвичай перекладається як "ウィーズリー先輩" (Weasley-senpai), що вказує на формальну ввічливість та повагу до старшого товариша.

Також, часто використовуються форми ввічливого звертання, такі як "ございます" (gozaimasu) замість звичайного "ある" (aru) для вираження наявності речі або "お願いします" (onegaishimasu) для вираження прохання.

Крім того, в японському перекладі "Гаррі Поттера" часто вживаються традиційні вирази та формули, такі як "魔法使いの習慣" (mahoutsukai no shuukan) для опису

традиційного тижня навчання магії, що підкреслює культурний контекст і забезпечує більш точний переклад. (J . K. ローリング(2019). с 189)

Загалом, формальний стиль у японському перекладі "Гаррі Поттера" допомагає відтворити відповідний тон та атмосферу оригінального твору, а також підкреслює особливості японської мови та культури. Японці вважають, що мовлення повинно відповідати статусу і культурі мовця. Тому перекладачі намагалися знайти відповідний японський еквівалент для англійських ідіом, використуваних у книзі.

Переклад англійських ідіом на японський лад — це досить складне завдання, оскільки багато ідіом не мають прямого еквівалента в японській мові. Проте, є деякі способи, якими можна передати зміст ідіоми в японському перекладі.

Наприклад, ідіома "break a leg" може бути перекладена на японську як 「がんばって！」 (ganbatte!), що означає "бажаю успіху" або "бажаю тобі добре справитися з завданням". Цей переклад використовує вираз "гамбатте", що є популярним в японській культурі і вживається для підтримки та настанови людей у складних ситуаціях.

Узагалі, переклад ідіом в японському перекладі "Гаррі Поттера" може бути складним завданням, оскільки необхідно знати японську культуру та мовні відтінки, щоб передати зміст ідіоми точно та вірно.

2.2. Переклад власних назв та їхні трансформації з англійської мови

За даними наукової статті Стахової О. «Перекладацькі трансформації у відтворенні ономастичного простору авторського тексту», власні назви є однією з мовних універсалій, науковий інтерес до яких зумовлений специфікою їх утворення та функціонування в мові.

Система власних назв як результат багатовікового досвіду номінації є сукупністю різних ономастичних моделей, походження яких пов'язане насамперед з

екстралінгвістичними факторами, як-от, найдавніші традиції та звичаї найменування, первісні культури й уявлення, різні етнокультурні процеси, що мали місце в історії спільноти. Не випадково вчені розглядають процес утворення власних імен як різновид кодування історико-культурної інформації. З іншого боку, вторгнення в ономастику екстралінгвістичних факторів призводить до фронтального запозичення та засвоєння іншомовних назв.

За визначенням, поданим у лінгвістичній енциклопедії О.О. Селіванової, трансформація – основа більшості прийомів перекладу, яка полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі.

Багато авторів запропонували визначення "перекладацьких трансформацій", таких як Л.С. Бархударов, Р.К. Міньяр-Белоручева, Я.І. Рецкер, А.Д. Швейцер, В.Е. Щетінкін, Л.К. Латишев, В.Н. Комісаров, В.Г. Гак та інші. Однак визначення Л.С. Бархударова є основним, оскільки воно найточніше відображає сутність поняття. Він вважає перекладацькі трансформації видом міжмовного перефразування, що відрізняється від трансформації в рамках однієї мови. Якщо мова йде про одномовні трансформації, то мається на увазі фрази, що мають різну граматичну структуру, лексичне наповнення, проте мають майже однаковий зміст та можуть виконувати одну й ту ж функцію в контексті.

Є велика кількість класифікацій перекладацьких трансформацій. За основу у роботі були взяті класифікації Л.С. Бархударова та В.Н. Комісарова. Л.С. Бархударов поділяє трансформації на такі види: 1) перестановки; 2) заміни; 3) додавання; 4) опущення. (15, с 168) Транслітерація, за визначенням О.С. Ахманової, – це «... формальне відтворення початкової лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу; буквена імітація форми початкового слова».

Транскрипція полягає у фонетичній передачі власних назв, тобто так, як вони звучать на іноземній, зокрема англійській мові. (Стахова О. 2020)

О.В. Ребрій, розкриваючи специфіку відтворення власних назв у художньому тексті, зауважив, що при передачі онімної лексики з однієї мови на іншу перекладач часто виходить за межі напівавтоматичного транскодування й шукає творчі шляхи відображення прихованого змісту. (Ребрій О. 2012)

Японський переклад Гаррі Поттера зберіг оригінальні імена головних героїв і місця, але був скоригований відповідно до японської мови та культури.

Наприклад, Гаррі Поттер залишився звучати як "Harry Potter" (Гаррі Поттер), але для написання використовується японський алфавіт катакана, оскільки назва являється іноземного походження.

Для максимально можливого збереження вдавались до таких фонетичних прийомів, як:

1. Транскрипція англійської вимови з урахуванням японських звуків. Даний прийом добре продемонстрований при перекладі таких власних назв: ハリー・ポッター (Harī Pottā) - Гаррі Поттер (Harry Potter), ロン・ウィーズリー (Ron Wīzurī) - Рон Уізлі (Ron Weasley), ホグズミード (Hoguzumīdo) - Хогзмід (Hogsmeade), ホグワーツ (Hoguwātsu) - Хогвартс (Hogwarts).

2. Фонетичні адаптації, що ґрунтуються на перенесенні назви в японську мову з врахуванням її фонетичних особливостей. Даний прийом властивий для наступних слів: ドラコ・マルフォイ (Dorako Marufoi) - Драко Малфой (Draco Malfoy). Для даної власної назви в мові оригіналу властиві закриті склади, які не притаманні японській мові.

Тому, на даному прикладі, ми можемо побачити фонетичну адаптації, як із закритого складу — утворився відкритий (Draco Malfoy - Dorako Marufoi). Аналогічно прийом фонетичної адаптації застосований до наступних слів: グリフィンボール (Gurifindōru) - Гріфіндор (Gryffindor), ヴォルデモート (Vorudemōto) - Волдеморт (Voldemort), スリザリン (Surizarin) - Слизерин (Slytherin). (Joanne Rowling (1998), с 40)

В результаті такого підходу було досягнуто максимально можливого збереження оригінальних звучань власних назв в японському перекладі "Гаррі Поттера".

Тож, висновок полягає в тому, що у японському перекладі "Гаррі Поттера" збереглись оригінальні англійські назви головних персонажів та місць, що зберегло відчуття автентичності та оригінальності у японському перекладі. Однак, з'явилися нові транскрипції, які відображають японський алфавіт та фонетику. Збереження оригінальних назв та додавання транскрипцій є одним з важливих аспектів при перекладі книг, що допомагає зберегти їхню автентичність та зрозумілість для читачів у різних країнах та культурах.

2.3 Складнощі передачі тону та настрою книги "Гаррі Поттер"

Творчість у перекладі залишається не досить зрозумілим явищем, яке часто пов'язують з інтуїцією, інсайтом, обдарованістю, талантом та іншими поняттями, які відображають її, але не визначають повністю. Наукове розуміння перекладацької творчості та механізми її реалізації у вербальній міжмовній комунікації залишаються невизначеними, що нагадує про фразу Н. Хомського про те, що незнання можна поділити на загадки та проблеми.

Не зважаючи на ці складнощі, при перекладі книги "Гаррі Поттер" були використанні такі перекладацькі прийоми, які допомогли перекладачеві передати настрої та тон книги. Одним із них був прийом "калькування".

Калькування (походить від французького дієслова *calquer*), що означає «копіювати, відстежувати». Якщо говорити точніше, ми використовуємо дієслово «калькувати», коли йдеться про запозичення слова чи словосполучення з однієї мови в іншу шляхом перекладу його компонентів із метою створення нової мовної одиниці в цільовій мові. (Ліннік О. 2022)

В художньому перекладі часто використовують прийом створення оригінальних слів, що дозволяє передати індивідуальні авторські неологізми. Перекладач винаходить нові виразні слова, що є результатом okazіонального творення слів, які можуть бути взяті як зі загальних, так і зі власних імен.

Оказіоналізм — незвичне, здебільшого експресивно забарвлене слово, утворене з порушенням законів словотворення чи норми мовної й існує лише в певному контексті, в якому воно виникло. Оказіоналізми зіставляються зі словами узуальними, від неологізмів відрізняються тим, що зберігають свою новизну незалежно від реального часу їх утворення». (Пустовіт, Клименко, 2007)

Наприклад, у японському перекладі назви персонажів та заклинання були перетворені на щось більш зрозуміле для японського читача. Таким чином, Гаррі Поттер став "ハリー・ポッター" (Harī Pottā), а заклинання "Expelliarmus" перекладено як "ディスアーム" (Disuāmu). Такі зміни відображають різні мовні та культурні нюанси.

Також, важливим нюансом було збереження містичної та фантастичної атмосфери, яка характеризує оригінал. Однак, як правило, перекладачі докладають багато зусиль, щоб зберегти ці елементи в перекладі. Для того, щоб зберегти містичну та фантастичну атмосферу у перекладі на японську мову, перекладачі використовують різні техніки, такі як перенесення назв магічних предметів, залишення оригінальних назв чар, застосування відповідних лексичних одиниць, імпровізацію нових назв магічних істот та інших прийомів.

Одна з таких стратегій - збереження назв чар та заклять на англійській мові. Це було зроблено, щоб зберегти аутентичність тексту та надати читачам у Японії ту саму магічну атмосферу, яку відчують читачі оригіналу. Назви чар та заклять, які містились в оригінальному тексті, були відтворені у японському перекладі з використанням катакани - одного з японських алфавітів, який використовується для транскрипції іноземних слів та імен. Наприклад, чар "Lumos" був перекладений як

"ルーモス" (Rūmosu), а заклинання "Wingardium Leviosa" було відтворене як "ウイングァーディァム・レビォーサ" (Wingādiamu Rebiōsa).

Проте деякі назви чар та заклять були перекладені на японську мову. Наприклад, чар "Alohomora" було перекладено як "アロホモラ" (Arohomora) замість транскрипції англійської назви, щоб зробити його більш зрозумілим та доступним для японської аудиторії.

Варто зазначити, що при перекладі назв чар та заклять було важливо зберегти їхні значення та ефективність, щоб забезпечити правильне розуміння тексту японською аудиторією. Тому перекладачі докладали багато зусиль, щоб знайти відповідні терміни та відтворити атмосферу оригінального тексту в японському перекладі.

Збереження назв чар та заклять на англійській мові у японському перекладі "Гаррі Поттер. Таємна кімната" має велике значення для збереження атмосфери та ефекту оригінального тексту. Назви чар та заклять на англійській мові є одним із визначальних елементів у світі Гаррі Поттера та дуже важливим елементом його універсуму. Вони створюють містичну та фантастичну атмосферу, що сприяє іммерсивному досвіду читачів та глядачів. Збереження фантастичної та містичної частини цієї книги було виконано дуже вдало, оскільки це допомогло зберегти атмосферу та характер оригінального тексту. Катакана, що використовувалася для транскрипції, дозволила відтворити назви чар та заклять без втрати їхнього звучання та магічності. А використання японської мови для перекладу деяких назв чар та заклять дозволило зробити текст більш зрозумілим та доступним для японської аудиторії. В результаті, японський переклад "Гаррі Поттер.

"Таємна кімната" став популярним серед японських фанатів Гаррі Поттера та успішно передав оригінальний дух тексту.

Висновок до РОЗДІЛ 2

У результаті дослідження було визначено, що основними особливостями є висока вимогливість до якості перекладу та необхідність збереження стилю, естетичних та емоційних аспектів оригінального твору. Окрім того, виявлено складнощі з передачею ідіом та інших виразів зі специфічним значенням, а також з підбором слів та стилів перекладу, які точно відтворюють зміст та атмосферу оригінального тексту.

Таким чином, відповідальність перекладача полягає не тільки в точному перекладі змісту твору, але й в збереженні художньої цінності та стилю. Для досягнення успіху в цьому завданні, перекладач повинен мати високий рівень мовної компетенції, добре розуміти культурний та історичний контекст оригінального твору та використовувати творчий підхід у виборі слів та стилів перекладу.

Усі ці особливості підкреслюють важливість ролі перекладу як засобу культурного та літературного обміну між країнами. Художній переклад є важливим елементом зближення та розуміння між народами, і вимагає від перекладача великої відповідальності та професійності.

У висновку можна зазначити, що переклад власних назв з англійської мови на японську - це важлива задача, яка потребує високої кваліфікації перекладача. Виконання цієї задачі потребує знань з різних галузей, таких як культура, історія та література, що дозволяє зберегти або передати оригінальне значення назви. У процесі перекладу власних назв потрібно враховувати різноманітні відтінки значень слів та контексту, у якому вони використовуються.

Також можна зазначити, що деякі власні назви залишаються незмінними в перекладі. Однак, у багатьох випадках переклад власних назв може виявитись непростою задачею, яка потребує збалансованого підходу та досвіду в перекладацькій справі.

Отже, важливо пам'ятати, що переклад власних назв є складною та відповідальною задачею, і для її виконання необхідні знання з різних галузей, зокрема з мовознавства, культурології, історії та літератури.

ВИСНОВОК

У результаті дослідження цієї теми, було встановлено, що переклад японської художньої літератури є складним завданням, яке потребує від перекладача глибоких знань мови, культури та літератури Японії. Художній переклад вимагає від перекладача не тільки точного передавання змісту оригінального твору, але й збереження його художньої цінності та стилю.

Особливості перекладу японської літератури, які зустрічаються на практиці можуть бути важким завданням для перекладача, оскільки вони містять у собі специфічні культурні та лінгвістичні особливості. Крім того, японська література містить велику кількість ідіом та метафор, які потребують точного та адекватного перекладу, щоб передати їхню суть.

За останні роки, інтерес до японської літератури значно популяризувався в світі, що збільшило потребу в художньому перекладі японської літератури. Проте, це також призвело до збільшення кількості неякісних перекладів, які не зберігають художню цінність та культурний контекст твору.

Загалом, успішний художній переклад японської літератури вимагає від перекладача великих знань. Важливим елементом є розуміння культурного та лінгвістичного контексту твору, а також збереження його художньої цінності та стилю.

Наукові дослідження у галузі перекладу, які були подані у даній науковій роботі можуть допомогти вдосконалювати методи та підходи до перекладу японської літератури.

У ході вивчення теми було визначено основні особливості, які є важливими для здійснення перекладу, а саме: мовну компетенцію, знання стилю та жанру, розуміння культурного контексту, вміння зберігати художню цінність твору, передавати ідіоми та підбирати слова та стилі перекладу.

Мовна компетенція є необхідною для того, щоб перекладач міг вільно та точно використовувати мову, передавати зміст та атмосферу оригінального твору. Знання стилю та жанру допомагають перекладачу зрозуміти специфіку твору та зберегти його художню цінність. Розуміння культурного контексту дозволяє передати культурні аспекти твору, які можуть бути незрозумілими для читачів іншої культури.

Збереження художньої цінності та передача ідіом є складними завданнями, оскільки вони вимагають від перекладача творчого підходу та високого рівня мовної компетенції. Підбір слів та стилів перекладу також є важливим етапом, оскільки кожен вибір може вплинути на художню цінність та зрозумілість твору.

Загалом, здійснення художнього перекладу вимагає від перекладача багато зусиль та досвіду, проте це важливий елемент культурного та літературного обміну між країнами.

Наукові дослідження в галузі перекладу можуть допомогти вдосконалювати методи та підходи до перекладу, щоб зберігати та розширювати культурне багатство світу.

У висновку ми можемо зазначити, що дослідження, яке було проведено методом порівняння, показує, що переклад книги "Гаррі Поттер. Таємна кімната" з англійської на японську мову є важливим досягненням в галузі перекладу. У процесі перекладу було зроблено багато зусиль, щоб зберегти оригінальний сюжет та відтінки значень слів і фраз.

Один з головних викликів, що виникають при перекладі книг, є передача нюансів іншомовної мови у мову приймача. Перекладачі, які працювали над цим перекладом, зуміли відтворити у японському варіанті книги оригінальний стиль письма Дж.К. Роулінг, її витончену гру слів та глибину психологічних характеристик персонажів.

Крім того, у процесі перекладу досягнутої глибини розуміння мови автора та передані оригінальні ідеї та послання, що є важливим чинником для збереження цілісності твору. В цьому перекладі збережена важлива роль мови в передачі

ментальної карти світу, що дає змогу читачеві отримати цілісне уявлення про події книги.

Отже, досягнення, які були здобуті при перекладі "Гаррі Поттер. Таємна кімната" з англійської на японську мову, відображають високий рівень майстерності та професіоналізм перекладачів, що дозволяє японським читачам насолоджуватися оригінальним твором на їхній рідній мові.

要約

どのような外国語を学ぶ場合でも、その言語を総合的に学ぶことが重要です。言語の総合的な学習には、その言語の歴史、文学、伝統、精神性などが含まれます。日本文学の翻訳は、言語の知識だけでなく、日本の文化、歴史、芸術の特殊性を理解する必要があり、複雑なプロセスです。日本文学の芸術的なスタイルには、翻訳で伝えるのが難しいニュアンスが多く含まれています。

日本文学の伝統の重要な要素のひとつは、細部やイメージへのこだわりです。日本の作家は、世界の全体像の印象を与えるために、比喩、象徴、その他の文学的な装置をよく使います。これらの要素を翻訳で伝えることは難しく、翻訳者は原文のエッセンスを保つために創造性を発揮しなければなりません。

また、日本文学の芸術的なスタイルは、日本の文化的背景と強く結びついている。自然への畏敬の念、家族への献身、信仰心など、文学に反映される日本の伝統的な価値観は、他の文化環境に移すことが難しいかもしれません。翻訳者は、このような文化の違いを認識し、翻訳でそれを伝えるために必要な努力をしなければなりません。一般に、日本文学の翻訳には、言語の翻訳能力だけでなく、日本の文化的・芸術的特性に対する理解も必要です。翻訳者は、翻訳に対する創造的なアプローチを受け入れるとともに、翻訳において原文の芸術的なスタイルを維持する努力をする覚悟が必要である。

ハリー・ポッターを英語から日本語に翻訳するのは、文法や文章構成が大きく異なる言語であるため、大きなチャレンジとなります。しかし、翻訳者が原文が伝える文脈や感情を正しく伝えることができれば、翻訳はかなり成功します。また、文化の違いを考慮し、ハリー・ポッターの世界で使われている用語や名称を適切に翻訳することも重要である。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко І. (2011). Японська література: Хрестоматія. Том II (XIV–XIX ст.).К.: Видавничий дім Дмитра Бураго.
2. Горда В.В., Пушик Н.В. (2021). Перекладацькі трансформації і відтворенні ономастичного простору авторського тексту. Університет Короля Данила.
3. Горобей Т. (2021). Функціональні особливості лексичних та граматичних трансформацій при перекладі японського художнього тексту на українську (на матеріалі твору Хідео Леві «Я в країні «Літератури»»). Київський національний лінгвістичний університет. Київ
4. Городецька О. (2019). Теоретичні проблеми художнього перекладу та порівняльнозіставний аналіз перекладів хайку Мацуо Басьо. Київський національний лінгвістичний університет. Київ
5. Зарудна А.Ю.(2021). Категорія ввічливості у сучасній японській мові: лінгвокультурологічний аспект. Київський національний лінгвістичний університет. Київ.
6. Іщук В.М. (2020). Категорія ввічливості у сучасній японській мові: лінгвокультурологічний аспект. Київський національний лінгвістичний університет. Київ.
7. Костенко Г.М., к.філол.н., доц. (2013). Теорія перекладу. Запорізький національний технічний університет, Запоріжжя.
8. Ліннік Л.(2022). Письмовий переклад художнього стилю.
9. Ліннік Л. (2022). Техніки перекладу: калькування
10. Пустовіт Л. О., Клименко Н. Ф. (2007). Окасіоналізм. Українська енциклопедія.
11. Ребрій О.В. (2012). Сучасні концепції творчості у перекладі: монографія. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.

12. Стахова О. (2020). Способи перекладу власних назв у художньому тексті. Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир.

13. Шулік С. (2015). Актуальні проблеми художнього перекладу. Перекладацькі інновації : матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми.

14. John Benjamins (2011). Stylistics and translation.

15. Joanne Rowling (1998). Harry Potter and the Chamber of Secrets.

16. J . K. ローリング(2019). ハリー・ポッターと秘密の部屋